

Tornar-se'n

7/IX/1947

Hi ha una forta tendència en la nostra llengua a aglutinar el pronom en a aquells verbs que el duen molt sovint com a complement. És el que s'esdevé amb verbs com és ara recordar-se, penedir-se, riure's o burlar-se, els complements d'objecte dels quals han d'introduir-se amb la preposició de i són, per tant, representables per mitjà del pronom en. Però no es consideren admissibles les formes «enrecordar-se», «enpenedir-se», «enriure's», i «emburlar-se», que resulten de l'aglutinació del pronom a la forma verbal. Només en alguns casos comptats hom admet com a plenament correcte el resultat d'aquesta aglutinació, els més importants dels quals són emportar-se i endur-se; de què ens hem ocupat en els darrers comentaris, ja que el significat que aquests verbs han adquirit difereix del que resulta de la suma dels valors de cada un dels elements de què consten.

Un cas que cal destacar és el del verb tornar-se'n, en lloc del qual s'usen sovint la forma «entornar-se». Naturalment, a partir de l'expressió oral de formes conjugades com Me'n torno o Se'n tornava, no es pot discernir si realment cal escriure-les tal com acabem de fer o bé «M'entorno» i «S'entornava». Cal recordar que no s'ha donat a «entornar-se» la mateixa bel·ligerància que a emportar-se i endur-se, ja que el sentit no ho justifica pas. De fet, tornar-se'n és un cas anàleg i paral·lel a anar-se'n, en què el pronom en indica un primitiu sentit de procedència que ha anat atebuint el seu valor sintàctic. Tornar-se'n significa, efectivament, anar-se'n cap al lloc d'on hom ve. Anàlogament a anar-se'n, doncs, el conjunt pronominal se pot col·locar davant el verb, però sense soldar-s'hi, o bé després, en els temps que hi correspon: Ara me'n torno. Se'n han tornat aviat. Torneu-vos-en a casa. Se'n va tornar dijous. Va tornar-se'n dijous.

Existeixen, efectivament, els verbs entornar i entornar-se, però amb significats especialitzats i sense cap relació amb el cas que comentem. I, encara, el verb «entornar» es usa algun cop, com a castellonès, referit al moment o a la posició d'una porta. Almenys cal dir entretancar o ajus-

= entornar - fer la 2a nauada
mantornar " " la costura a la roba

entornar-se - encanviar-se la roba

ALBERT JANE